Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיזעס בלאטס ערשיינט
דרייטאל וואכענטליך
מיטוואך, מיטשוואך אונד פרייטאג
אונד קאסטט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדן — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולדן — קר. ע. וו.
פיערטעלייהריג 2 גולדן 50 קר. ע. וו.
פיר'ם אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדן — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולדן 50 קר. ע. וו.
פיערטעלייהריג 2 גולדן 7 קר. ע. וו.

אויף דיזע צייטונג קאנן מאן
יעדן טאג
אבאנירן
אונד דער פוסטראבאנט-פערמיטלונג
בעזיגנען פון דעם עסטאנד דיס
עסטאנד בלאטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
וואיטצנער בולוואר נומ. 29,
וואהין מאן אלע ברייפע, דיא רעדאקציאן-
אנגעלעגענהייטען בעטרעפענד, אונד
אנזייגען בעליעביג.

Nr. 114. פעסט פרייטאג ט תשרי ה.תרמ"ג. Pest, den 22 September 1882.

אינזער קאנג איזט דיא טריעסטער.

אינזער קאנג איזט אפגעפאהרען אויס טריעסט אין גאדאללא איינגעטראפפען, וא ער זאממט איהר מיט דער לאנגען מעהרהייט וואכען פערווילען וירד. פאן דא וירד דיזע מאיעסטעט יינגסטענס איינמאל וואכענטליך נאך אפען לאנד-מען; אים אינטער זיינעם פארזיטצע איינען מינס-טערראטה אבהאלטען צו לאסען אונד איהיינ-צען צו ערטהיילען. אינזער קאנג איזט זאמט יינ-אין זיינעם רייבען אינגארן וא ער פאם פאלקע איפרסט, גלייכצעם אונד וא ער פאטער פער-עהרט וירד. דיא האט דיער גאנץ אנדערע אינטער-טהאנען אלס אין טריעסט; דענן איפרסט גע-שטאנען אין דער עפפענטליכען מיינונג אין טריעסט וא אין זעהר קיהלער, וענן נאך אין אלגעמיינעם. דיא צייטונגען האבען וא-אל שאן פאר איינגעגען מאנען מאנכער בעליידיגונג ער-וארטעט. דיא אינזערעם קאנג פאן דען איבער-שפאנגען אשאריינגען אין טריעסט צוגעפיהרט וא-ירד, אבער וירד האבען דיעפאן קיינע נאכ-נעאמטען. וייל וירד עבען דיעזען צוטענגס-נאכ-ריכטען קיינען גלייכען שענקען וואללען. עטעט אבער בריינגט דיא אמטליכע „בודא-פעסטער מאר-גיעשפאנדענען" זעלבער פאלגענדע מיטטהייל-ונג איבער דען אייגענטהאלט אינזערעס קאנגס אין טריעסט, דיעזע לייטט:

„דיא פעסט-טאגע אין טריעסט זינד פאראיבער, אונד דא קאנגען וירד איינען אינפארטיאשען דיר-בלוק איבער דיעזע „פעסטליכקייטען" ווערפען. וא-רום זאללען וירד אינס פאפפען; גערארט דיא ווייב-טען אונד דיא זאנגענגאנגען „פארגעהמען" אין טריעסט זונד קיינע אנגעגעבר דעם עפפענטליכען קאיזערהויזעס, אנערען וויינען, זאבאלד אלס מאג-ליך אינטערטראגען דעם אטאליגישען קאנגס צו ווערען, עפפערווייד האט זיך פיעל לאסטען לאס-סען; אים דיא לייבען דער אטאליגער אין טריעסט צו געווינגען אונד אויך פיר דיא טריעסטער לאנ-דעס-אויסשטעללונג „אוידען גراسא אפפען גע-בראכט צו „ווערען אין אינגארן פיעל בייגע-שטייערס. נון איזט מאן צוריינ אינזוכט גערااممען, דאס אלל דיעזע אפפער „ענגע גענעטצט, דאס אויף דעם בזיהערגען „ענגע מיט טריעסט גיכטם אנגע-פאנגען איזט; מאן מיסטע דא אינען גאנץ אנדע-רען „ענ אינשלאגען, אין אין טריעסט וויינ פיר-בריינגען פאלקס-בלאטט דאס עס נוכט אינמאל דער מיהע ווערטה געפארען, פאן דער אנזעהנליכ-דייגער מאיעסטעט אין טריעסט נאמיין צו נעהמען, אונד אויך דיא אויסטאראטשע טריעסטער צי-טונג ערוועהנט דער אנזעהנליכ דעם מאנארכען נור מיט „ענגען צוילען, וא-בייא דיעזעלבע נור פאם „אויער פאן עפטערווייד שפאר, אלס ווערע דער-זעלבע גאר נוכט גלייכצייטיג אויך „אויער פאן טריעסט" דיא פארגעהמען אטאליגער פאן טרי-עסט, „ווילכע צו דיעזער צייט שאן לענגסט פאן אוידען באדיי-וויזען צוזאמענקאמען פפלעגען, זונד יעטצט אבזטטלר אין אוידען קור-אוטען צוזאמענקעבען; אים גור נוכט דען פעסטליכ-טען „ווערענד דער אנזעהנליכ דעם מאנארכען אין טריעסט בייזוהנען צו מיסען. עס וואר דא אויך אין טריעסט קיינער דיעזער „פארגעהמען" צו ווערען, אונד אם אבענד, „ווערענד דער בעליי-טונג צו עהרען דיינער מאיעסטעט, בלייבען דיא פעפנטער דיעזער „פארגעהמען" אינטעל-ליכטעט אונד פיינסטער. יא, דיא „ענגען פארגעהמען, דיא

גאר נוכט אינס באד דייזען, פעראנשאלטעטען איינען פעריגיגונגס-צוג נאך אינער בעגאבארטען שאפדט אים גור נוכט „ווערענד דיעזער פייער-ליכקייטען אין טריעסט זיין צו מיסען.

„יא, עס וואר בעזאנדערס אייפפאללענד, דאס אינטער אלל דען צאהלרייכען אויסשמיקונגען אויף דען שטראסען בלאס דייא „שוארץ-גלבע" פאהנען צו זעהען וא-אויף דער גאנצען אויס-שטעללונג „וואר קיינע שוארץ-גלבע פאהנע אנ-געבראכט, אונד אלס אין בלומען-אויסשטעללער זוינע „ואכען „שוארץ-גלבע" שמיקען וואללטע, וואללטע מאן דיעס נוכט צולאססען."

„וא איזט עס אלזו מאגליך, זיך דיא לייבע זאלבער לייטע צו ערווערבען? מאן מאגן זיך דא-דער לייבע דענקען, וא פיעלד דיעזער פאר-פאללל מיט דעם באמבען-אטטענטאט אויף דיא עסטער-ריך-פיערלייכען בוהנע וויידקעט; וא עס זיך הע-ויסשטעללט, וא-אין 20 טריעסטער יינגע לייטע מיט אבערדאנק אין פערבינדונג. אים דיא פעסט-ליכקייטען אין טריעסט דורך דאס באמבען-אטטענ-טאט צו שאנדען. יא, דיא באמבען-אנפערטיגונ זאלל זאגאר אין גיהיילטס אים קיינ אייסנגפהרט האבען. פאן דיעזען (2 מיט-פערשיידענען מיסס אייגער דורך דאס לאן צו ערפפיהרונג דער טהאט בעשטיممט ווערדען. אבערדאנק וואללטע זיך בע-ריישט אין זיינעם געפענגנסס ערמאהדען, אונדעס ער ראגנע דאס ער שטערבען מיססע, ער ראגנע דאך נוכט אנדערס אנדערס אנגע אנגע!

זא לייטעט דער בעריכט. — נון, אין אינגארן בעפינדעט זיך דער מאגיאר אין פיינלכערער, אייפרסוכטיגער אומגעבונג. „ווערעטעטעש" ער-גערעט זיך אין דיעם געסטיגען דייטאטיכעל א-בער דאס עסטערייכיש מונסטעראים, „ווילכעס דען מאגיארען צום בעזוכע דער טריעסטער אויס-שטעللונג פעראנלאסט, אבגלייך עס אייסצי-ווהנען וא, דאס דיא איטאליעניש בעפאלקערונ אין טריעסט דעם מאגיארען קיינען פיינלכען עפפענגנסס בעריישען!

עס איזט פיאלגלייך: אב דיעזער אפאל פיר טריעסט אזוגן אפגלגען בלייבען וירד. מאן דאס גענגט מיט גטעם פערזוכט; דיא איטאליעניש בע-פאלקערונ צו געווינגען; דאך יעטצט וירד מאן דיעזע הארטנעקיגקייט דורך גאנץ אנדערע מיטטעל בינגען מיססען. דער עסטערייכיש שטאאט דאס נאך דיא מאכט, אייגע „ווערשפענסטיג שטאאט עס גערااممען צו נאמהגען!

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (אייגענגעגענגעמער צייטונגס-אל ל.) אים שטהלייטענבורג וירד פאן אייגעם פאפאללע בערישטעט, דער זיך ווערענד דער פארגעסטיגען דורכפאהרט דעם קראנפיינגען עראיגנעטע. דער קראנפיינגע אונד דיא קראנפיינגעפסען טראגען דא געמליך אים 8 אדער אין אים בארנדאפפ האטטע זיך אייגע ווערה צאהלרייכע מענגע, דארונטער פיעלע פרוען אינ-געפאהרען. צוי אייפערסוכטיגונ דער אדיגונ וואר דיא פיעלערער אויסגעריכט, „ווילכע אייגע אינ-דורכדרינגליכע ווייהע בילדעטע אונד דען צוגאנ-דראנג דער פיעלען מענשען פערהינדערן וואללטע. אלס אבער דער צוג מיט דעם קראנפיינגען אין דען בארנהאף אייגפאהר, ענטשטאנד אין זא אינגעהייערעס גערדענגע, דאס דיא ווייהע דער

פיער-מענגער דורכבראכען וואיידע, אונד אללעס שטראמטע אין גראסטער אינאדענונג אין דען בארנ-האף הייגיין. דאס גערדענגע „וא אינמער אינגער, מעהרערע פרוען פיעלען אין אהנמאכט, אויף אללען זייטען האטטע מאן אין שרייען, פלוכען אונד אנ-מעען. דער קראנפיינגע אונד דיא קראנפיינגעפסען האטטען דיא אבזיכט אויסצישטיגען. אבער אויך דאס וא אין דיעזעם גערדענגע אונמאגליך. מעה-רערע פרוען אונד מאנ פאם עررהיקט-„ווערדען ניר דארורך גערעטטעט, דאס דיא אייזענבאהנ-באמטען זיא דורך דיא פענסטער אין דיא שטאנ-צאנס-לאקאלע הייגיינגעגאנגען. דער קראנפיינגע צוגטע דען גراسטען פערדרוס: ער גאב דען בע-פעהל, פיערערע „ווייטער צו פאהרען, אלס עס בע-שטممט געווען, אין דער שטאדט הערשטע גראסע אויפגעגיג. „ווייגען דיעזעם פאר-אללע דער גراسע פעפאהرען אין אינגעגאנגען וא-אין אייגיג, אונד אין אייגע אינגעגאנגען אין דער גراسע אין אייגע אינגעגאנגען אין דער גراسע אין אייגע אינגעגאנגען אין דער גراسע

„נאציאנאליטעטען-סאָליטיק". פערמאָגע דערען אללע פאַנאַטיזען נור דעם פאַנאַטישען, אללע ענגלענדער נור דעם ענגלישען אונד אללע אַמאַליענער נור דעם אַמאַליענישען שטאאטע אנגעהערען וואללען. אן דיעזע פאָליטיק קלאַמערט זיך איך דיא אַמאַליענישע בעפאָלקערונג אין טריעסט, דיא זיך ניכט מיט דעם געדאנקען בעפרייונדען קאנן, דעם עסטערריכישען, ניכט אבער דעם אַמאַליענישען שטאאטע אנצוגעהערען!

זו לאנגע דיעזע פאָליטיק בלאָסע „געזינונג" בלייבט, איזט זיא קיין פערברעכען, דא „געדאנקען" ניכט שטראָפבאר זינד. אנדערס ערדאַכט, וענן דיעזע „נאציאנאליטעטען-סאָליטיק" צו געוואַלטטהאטען גרייפט אונד זיך מיט בלוט בעזודעלט. וויא בעקאנגט, וואורדע דיא עראָפענונג דער לאנדעס-אויסשטעללונג אין טריעסט דורך דאס ווערפען איינער באָמבע געשטאָרט, וואָבייא איין יונגער יידישער שטודענט אום דאס לעבען גקאָממען. דעם הויפט-רעדאַקטער דער „טריעסטער צייטונג" דער פום צערשמעטערט וואורדע, אונד איך פיעלע אנדערע פערזאָנען טהיילס מיט שווערען, טהיילס מיט לייכטערען פערוואונדונגען דאפאָנגקאָמען.

טראָטץ דיעזעס עמפאָרענדען פערברעכענס ענטשלאָס זיך זיינע מאיעסטעט דענאָך, דיא טריעסטער לאנדעס-אויסשטעללונג דורך זיינען בעזוך צו בעעהרען. דאס הערץ זיינער מאיעסטעט איזט עבען פערגע פאָן יעדעם ראַכע-גפיהלע אונד שטרעבט נאך וויא פאָר מיט אונפערגלייכליכער דאַכהערצינקייט דאס ערבליהען אונד דיא עגטווי-קעלונג טריעסטס אן, וועלכע שטאדט יא עבען נור דורך דיא גנאדע דעם מאָנאַרכען צו אינער דער בעדייטענדסטען האפען- אונד האנדעלס-שטעדטע איי„אָאַס ערהאבען וואורדע. — אונד וואס געשאה?

דיא אַמאַליענישע בעפאָלקערונג, אדער מינדעסטענס איין טהייל דערזעלבען, צייגט זיך טראָטץ דער צאָללרייכען גנאדען-אקטע דעם מאָנאַרכען נאך אַממער אלס אונפערזאָהנלך. איין אַמאַליענישער באַזוייכט וואורדע נעמליך אום אָרטע ראַכע פערהאפענדע, דער עבען צייגע באָמבען נאך טריעכט פיהרען וואללטע. דיעזער באַזוייכט האטטע אפענבאר דיא אבזיכט, וועדרענד דער עמפפאנגס-פיעלליכקייט פיר זיינע מאיעסטעט דיא באָמבען אין דיא צאָללרייכען טהיילנעהמער אן דיעזער פיעלליכקייט אדער פיעלליכט זאנאר אין זיינע מאיעסטעט זעלבער אבזיפיערן. עס איזט אין גלייך, דאס דיעזער באַזוייכט נאך רעכטפערטיגונג ווישט וואורדע. בעפאָר ער אין פערברעכען צור אויספיהרונג בריינגען קאָנטע, וואורדע דיא שטראַפען טריעסטס אין אין פיערכבאָרעס בלוט-באד אומגעוואנדעלט וואורדען עוערען!

איבער דען פערהאפענען פערברעכער וואורד אום טריעסט טעלעגראפירט: דער באַזוייכט איזט אום טריעסט געבליבען אונד ערסט 25 יאהרע אלט. ער הייסט ווילהעלם אבערדאנק אונד דיענטט אלס

פערלאָזונג

דער פאָליפ-לאָזע.

בייא דער אם 16. סעפטעמבער פאָרגענאָממענען ציעהונג פיעל דער הייפטטרעפפער מיט 4'000 גולדען אייף נומ' 2564; דער 2-טע טרעפפער מיט 4000 גול' אייף נו' 1344 — אונד דער 3-טע טרעפפער מיט 2000 גולד' אייף נומ' 23836; פערנער געוויינען: יע 400 גולדען נו' 5087 29439 22938 23919 67459 אונד 76734.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער פרייזע.

געטרייד-געשעפט. פאָן וויייצען וואר נעמפערן מעסיג צו מאַרקט גקבראכט דער פערקויף וואר שוואך. 12'000 מעטצ' וואורדען פערקויפט.

וויייצען, טהייס- (נייע) 100 מטצ' 82.3 ק' 9,55 גולד. 400 מטצ' 81.5 ק' 9,70 גול. 100 מטצ' 81.4 קילאָ 9'45 גולד. 100 מטצ' 81. קילאָ 9,70 גולד. — 100 מעטצ' 80,5 קילאָ 9.55 גולד. — פערשיעדענע בארען 400 מעטצ'-צענטנער 81, קילאָגראם 9'40 גול. 1100 מטצ' 80,5 קילאָ 9'50 גולד. 100 מעטצ' 80'5 קילאָ 9.45 גול. 100 מטצ' 80.5 ק' 9.55 גול. 100 מעטצ' 80'3 קילאָ 9'25 גול. באנאטער 800 מטצ. 80. קילאָ 9,30 גול. 100 מטצ' 80'0 ק' 9.35 גול. 400 מעטצ' 79'7 קילאָ 9,30 גולדען. — (אללעס פער 100 קילאָ.)

גערסט (נייא) — 6'— 6.10 גולד.

חאפער 5.70—6.20 גולד.

פיראנטוואָרטליכער רעדאַקטער: מאיר בר"י רייז.

אנצייגע.

הייטע, וויא דיא טרויריגע וואהרהייט דער „ארטע אינזערער חכמים זל: „התורה מונחת בקרן זית", לייהרט זיא עפלאאטאט צו טאגע טרייט, געריכט עס טר מעהר אלס יע צור פרייהיט, דיא ערפיללונג דער פעלזאנענען פערהייסונג דעם פאָפפעטען „כי לא אלמן ישראל" באנשטאנדען צו באָגגען. אך האבע נעמליך אלס פאָרזיטצענדער דער שטעגדיגען פרייפונגס-באָמבס-אָאָ אינטער בייזען מעהרערע פעראיינס-ווטליעדער בייס כ אלול, דיא פרייפונג אום בית המדרש דעם פעראיינעס „לא אלמן ישראל" פאָרגענאָממען, אונד באָגגען איך אובער דיא לייטונג דער זעהר עהרגייצטען מלמדים זאָוואדל איבער דיא גרינדליכקייט אורדעס אונטערריכטעס. פאָן דעם דיא אויפפאָפפסונג דער לעהרגענגשטעגדע פאָן זייטע דער תלמידים דען שפעכענדסטען פעייז לעפפערט, אלס אייך אבער דיא יידישע ערציעהונג, דיא זיא דען צאָגלינגען אנגעייהנען האפען, מייגע פאָללסטע בעפריידיגונג אויסדרייקען.

פה אנאשהאזא יע"א, אלול תרמ"ב לפ"ק.

מאיר וואָללערשטיין,
רב בבעזיע יצ"ו.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פרוכט	קוואלטעטס פר. הונדערט	פער 100 קילאגראם
פרוכט וויייצען		
נאָרד-אונגאַרישער	75	. .
„	76	. .
„	77	. .
„	78	8.45 — 8.40
„	79	8.60 — 8.55
„	80	8.70 — 8.65
„	81	8.80 — 8.75
סעקסער-באַדען (נייא)	75	. .
„	76	. .
„	77	. .
„	78	8.90 — 9.05
„	79	9.20 — 9.10
„	80	9.40 — 9.25
„	81	9.40 — 9.35
טהייס	75	. .
„	76	. .
„	77	. .
„	78	9.05 — 8.90
„	79	9.20 — 9.10
„	80	9.30 — 9.25
„	81	9.40 — 9.35
וויייסענבורגער	76	. .
„	77	. .
„	78	9.05 — 8.90
„	79	9.20 — 9.10
„	80	9.30 — 9.25
„	81	9.40 — 9.35

פרוכט	קוואלטעטס פר. הונדערט	פער 100 קילאגראם
קאָרן	70	7.10 — 6.80
נעדרסטר מאלץ	62	—.—
נעדרסטר פוטטער	62	6.25 — 6.—
האפפר	40	6.20 — 6.90
קוקורוץ באנאטער	75	8.30 — 8.25
אדערטר	73	8.35 — 8.20
הירזע	—	—.—
וויייצען פער הערבסט		8.85
קוקורוץ		—.—
נעדרסטע		—.—
האפפר		—.—
הערבסט		6,05
רעפס		—.—
באללען-מעהל		
נומפער	0	20 70
„	1	20 10
„	2	19 50
„	3	18 90
„	4	18 40
„	5	17 90
„	6	16 70
„	7	14 80
„	8	13 30
„	8½	11 —
שפריטוס:	אלטע מעסטאדע פיטמעלעע	32 50
„	נייע „ קאָפפעללע	30 —

דער באללען פער 100 קילאגראם

גורז-טאבעללע פאָם 19 סעפטעמבער

גרעדיגורז	קי.	פע.
וולגער-אשיא	—	100
וקראאין	5	66
קסטרייך-אונגאַרישע 8 גולדען גולד-		
שוץ (20 פאָנטס)	9	55
נאאטרעגאנאר	9	55
יידישע יידענבאנאטען	58	20
20 מאָרקשיקע	11	66
פאסיר-וועגל	1	18
לאזע.		
1854-ער 4 פערציגער שפאנאס-לאזע	120	50
1860-ער „ נאנגע	130	75
רעסטע „ האלבע	134	50
1864-ער לאזע צו 100 גולדען	170	—
רעסטע „ 50 „	169	—
קאָסא רענטפערטיגונג	34	—
פרעמדע-לאזע	26	—
קרעדיט-לאזע	175	—
קלאאיזלאזע צו 40 גולדען	41	—
לאנד-וואססערלייס-פאהרט-לאזע	109	—
אונגארישע לאזע	23	—
קקולטוריזשע לאזע צו 10 גולדען	19	—
קלאאיזלאזע „ 20 „	19	75
אנדערע לאזע „ 40 „	40	—
מאלאסי לאזע „ 40 „	38	—
וויזלבלאזע-לאזע „ 10 „	20	—
מאלאזע-לאזע „ 40 „	54	—
וואלנוטע לאזע „ 20 „	24	—
סט.-גוגאנס לאזע „ 40 „	47	—

לאזע.	קי.	פע.
מאגיסלוס לאזע צו 20 גולד'	—	24
אדלעסטער לאזע „ 100 „	—	127
רעסטע „ 50 „	—	63
וואלדשטיין-לאזע „ 20 „	28	50
וויזר שנרעפטע-לאזע 20 „	—	39
אונגאַרישע-פרעמדען-לאזע צו 100 גולד	—	118
פרייס-וואל-לאזע	110	50
וויינגרץ-לאזע	125	75
יערמד-אַאיערע		
אונגאַרישע גאלדענקנאפ פ/6	119	15
רעסטע צו 4 פרעדענס	88	02
אונגאַרישע מאטיע-רענטע	87	05
אונגאַרישע וויינרענטאלאטענען	98	25
פרעמדע מאגאטע	—	95
וויינבענגרענטע	—	99
נאַרגרענטע	102	—
בוקאוינע	100	50
אונגאַרישע אייזענבאהן-אנלעהען	135	—
וויינצעהנטע-אנלעהענס-אנלעהען	97	50
אונגאַרישע רעד אונגאַרישען באהנען-		
קרעדיט פ 5 אייזענבאהן פרעדענס	—	101
רעד אונגאַרישען הייפטקרעדיט באנק צו	102	75
פרעדענס 5½		
רעד אונגאַרישען אלגעמיינען באהנען-		
רעגיס-אנשאפלאנ צו 5 אייזענבאהן		
פרעדענס	98	50
רעד אוסטריאן	90	30
רעד נאָרדבאָהן יעזאנד	163	50

Eigenthümer und verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1882. — Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard.

פ״אצעססע מיט לאָבענס־ווערטער געוויסענהאַפ־טיגקייט אונד אונאיגענגשטענדיגקייט פאַרגענאַנגען!״ — אַללע אנווזענדען ערהאָבען זיך נון, אים הערען באַי מיט איינעם הערצליכען „עלען!״ צו בענדיגען! — דיזעס פערהאַלטען דער אנגזעהענסטען מענגער דעם קאָמיטאַטעס אונד דער שטאַדט, וועלכעס פיר הערען באַי זאָ עהרענד וואר, האט איך דען אָבערגעשאַפן איינען טיפען איינדרוק געמאַכט. הערוים איז צו ערזעהען, דאס דיא היזיגע אָפּפענטליכע מיינונג פאַן דען קינסטלייען דער יודען זיך ניכט אירע פיהרען לאַסט! — זאָ וויט דער יודענפינדליכע אַנטיקעל דעם אינפערבעסערליכען „פיגעטלעניעס״ — ווי האַ־האבען היערוך נור פאַלגענדע בעמערקונגען: דיא יודען האבען געוויס פאַללקאָמען רעכט, ווענן זיא איינע אינערפיינע דער פאַטאַקאַללע בעציעלונג דעם בעפינדעס דער טיפא־דאדער ליכע דרינגען, בעקאַנטלדיך האבען זיא פיגיך צוגעגעבען אין דיזעע ליכע יא דיא דער עסטער שאַלימאַשי ערקאַנטנ. עס איזט אַלזאָ ניכט נור מאָגליך, זאָנדערן גאַנץ וואַהרשיינלך, דאס איינע פערמדע ליכע נאר ניכט פאַרהאַנדען וואר, דא דיא איפגעפערענע ליכע ווירקליך דיא דער עסטער שאַלימאַשי איזט! ווענן איהרע מישטער אונד איך אנדערע צוגעגען דיא ליכע, דיא דאָך מאָנאַטע הינדורך אונד וואַסער גאַלעגען, ניכט ווערער ערקאַנטען, זאָ איזט דעם נעוויס ניכט פאַן גראַסער בעדייטונג. — ווענן „פיגעטלעניעס״ זיך דאַרבער פייט, דאס דיא הערען דעם סאַבאַלטשער לאַמיטאַטס דעם אינטערזוכונגס־ריכטער באַי ביא איינעם אָפּפעס־מאַהלע פיר זיין פערפאַהרען אין דיזער אנגלעגענהייט האָמפּאַלמענטע געמאַכט — זאָ נאָטענען ווי איהם דיזעע פיר־דע. עס איזט יא בעקאַנט, דאס איך דאס סאַאַמטאַרער לאַמיטאַט אנט־סעמיטיש איזט, אונד דאס דאַזולבע זיך בעדייטס פאַר מאָנאַטען דורך אין אן דען ביכסטאַבען נעריכטעטעס יודענפינדליכעס גענוי הערצלוך לעבענדיגען געמאַכט! אונד עס־סטע ווענן זאָלכע הערען ביא איינעם פעסט־מאַהלע פאַס ווייטע גוט אנגעהייסענע״ זינד: וואס איזט דא וואָהל איך דיא מיינונג זאָלבער לייטע פיעל צו געבען! מאָגליך, דאס זיא יעמצע, דא זיא בעדייטס ניכטערן זינד זיך זעלבסט שעמען, הערען באַי זאָלך הערצליכע קאַמפּלימענטע געמאַכט צו האבען! — דעם „פעס־טער לאָלאַ״ ווירד פאַס (2)-טען דיזעס איס נור־עדיזאַזא טעלעגראַפירט: „באַי דאס דייטע ווי־דער מערדערע פערדאַרע פאַרגענאַממען.״ — אַ־בער דאס דעוולטאַט דיזעגר ניינען פערדאַרע וואנט ניכט אינמאַל „פיגעטלעניעס״ אינגער איינע ערהיכטעטע לעגע: איין בעדייט, דאס באַי דיזעע העטצ־ציטונגען איינטרייטען וואַלטע; דא זיא דיעס ערדאַך ניכט טהוט. מיסען דיא יודען זעלבסט זיך נעגען זאָלכע לינען־שמיערער צור וועהרע שטעללען. מאַן דאַרף דא ניכט דיא האנד אין דען שאָס לעגען, איין אַלטעס נומעס שפּריכ־וואָרט לייטעט: „הילף דיר זעלבסט, וואָראַנן איך נאָטט דיר העלפען ווירד!״

• (דער פאָלנישע אישטוויצ.)

וויא ווייט אין אונזערעס בלאַטטע נוממער 112 מעל־דעטען, האט דער פאָלנישע דעפּוטירטע מערוינא־ווטש אין דעם נאַלציטשען לאַנדטאָגע נעזאָגט, דאס דיא נאַלציטשען גערוכסוס־בעהאַרדע נעאַנטוואָרטעט, דאס דיא יודישע רעליגיאָן אין געוויסען פעללען דען מאָרד ערלייבט. ווייטער בעמערקטען דאָרט, דאס דיא גאַלציטשען יודען אין איינער צישריפט אין דען גאַלציטשען לאַנדטאָג ערקלערען, דאס מערי־נאָריטיין געלאָגען. — נון מעלדעט איינע לעמבערגער דעפעשע פאָס (21)-טען דיזעס פאָלגענדעס: „אים לאַנדטאָג אינ יודיע איינע צישריפט דעם ווייגער ראַבבינאַט פערלעזען, אין וועלכער דיא בע־הייפטונג דעם מערינאָריטיין, אַלס דעטטע דאס ווייגער ראַבבינאַט איזט דיא אנפאַנג אינער גאַלציטשען געריכטס־בעהאַרדע ערקלערט, דאס דאס יודענטהום אין געוויסען פעללען דען מאָרד ערלייבט אין אַנדערען לאַנדען — אַלס איינע אינוואַהרהייט בעצייכנעט ווירד. אין דיזער צישריפט הייסט עס אונטער אַנ־דערם: דאס יודענטהום פערביעטעט אונטער אַללען אומשטענדען דען מאָרד אַלס אין פערבעכען, דאס עבענאַללס דיא טאָדעס־שטראַפע נאָך זיך ציעהט; דאס נאַלציטשע בעצירקס־גערוכט פאַן לייטטע דיא צישריפט דעם ווייגער ראַבבינאַט אין דען נאַלציטשען לאַנדטאָג. דיא פאַגע איזט נון: וויא וואָנטע זיך אין דעפּוטירטער ערפעכען, איינע זאָלכע אינוואַהרהייט אים נאַלציטשען לאַנדטאָג פאָרצוברינגען; ווענן דיא אנט־סעמיטען שאָן צו זאָלך פערבעכען לינען גרייפען, דאנן איזט מאַן ווירק־ליך ניכט זיכער, דאס דייטע אָדער מאָרגען „ערעד״ אין דעפּוטירטער אין איינעם לאַנדטאָג מיט דער קלאָגע אייפערטיט: „ערער ווירד מיסס אים לעבען ווענטסטענס אינען בריסען מיט הייס אונד האאר אייפעסען, אים אינס פאַראַדיזו (נו ערד) געלאַנגען צו לאַנגען!״ — יודענפינדע ווערדען אייך דיזען אינ־זינן גלייבען?

דיזעע העטצ־ציטונגען איינטרייטען וואַלטע; דא זיא דיעס ערדאַך ניכט טהוט, מיסען דיא יודען זעלבסט זיך נעגען זאָלכע לינען־שמיערער צור וועהרע שטעללען. מאַן דאַרף דא ניכט דיא האנד אין דען שאָס לעגען, איין אַלטעס נומעס שפּריכ־וואָרט לייטעט: „הילף דיר זעלבסט, וואָראַנן איך נאָטט דיר העלפען ווירד!״

• (דער פאָלנישע אישטוויצ.)

וויא ווייט אין אונזערעס בלאַטטע נוממער 112 מעל־דעטען, האט דער פאָלנישע דעפּוטירטע מערוינא־ווטש אין דעם נאַלציטשען לאַנדטאָגע נעזאָגט, דאס דיא יודענטהום האבען אין דיא אנפאַנג אינ־נער גאַלציטשען געריכטס־בעהאַרדע נעאַנטוואָרטעט, דאס דיא יודישע רעליגיאָן אין געוויסען פעללען דען מאָרד ערלייבט. ווייטער בעמערקטען דאָרט, דאס דיא יודענטהום אין געוויסען פעללען דען מאָרד ערלייבט — אַלס אינע אינוואַהרהייט בעצייכנעט ווירד. אין דיזער צישריפט הייסט עס אונטער אַנ־דערם: דאס יודענטהום פערביעטעט אונטער אַללען אומשטענדען דען מאָרד אַלס אין פערבעכען, דאס עבענאַללס דיא טאָדעס־שטראַפע נאָך זיך ציעהט; דאס נאַלציטשע בעצירקס־גערוכט פאַן לייטטע דיא צישריפט דעם ווייגער ראַבבינאַט אין דען נאַלציטשען לאַנדטאָג. דיא פאַגע איזט נון: וויא וואָנטע זיך אין דעפּוטירטער ערפעכען, אינע זאָלכע אינוואַהרהייט אים נאַלציטשען לאַנדטאָג פאָרצוברינגען; ווענן דיא אנט־סעמיטען שאָן צו זאָלך פערבעכען לינען גרייפען, דאנן איזט מאַן ווירק־ליך ניכט זיכער, דאס דייטע אָדער מאָרגען „ערעד״ אין דעפּוטירטער אין איינעם לאַנדטאָג מיט דער קלאָגע אייפערטיט: „ערער ווירד מיסס אים לעבען ווענטסטענס אינען בריסען מיט הייס אונד האאר אייפעסען, אים אינס פאַראַדיזו (נו ערד) געלאַנגען צו לאַנגען!״ — יודענפינדע ווערדען אייך דיזען אינ־זינן גלייבען?

„דאס איזט אונזער וישטען־פערינער!״ דיזען דיא איבערגען לישען לאַכען.

„אַ, מיינ הערער! (זאגט דיזער וישטען־פערינער) רוהיג אונד גייסטעס־גענעגוואַרט בילדען איין זעלטענעס גע־שענק דער הימעלס. נעגענוואַרט דעם נאַטור־בלישקייט ווגד אונשטייטיג דיא הייסס־ע־פאַרדינסטע בייא אללען וויכטיגען אנגעלעגענהייטען, בייא אללען אונטערנעהמונגען אונד נעפאַהרלוכען לאַנען. — שפּעטלען ווייר רוהיג וויישע!״

„אַטערען לוגס זיך פערלייטען, ווייטער צו שפּיע־לען, אונד שאָן נאָך איינגען מינוטען נערעטה ער ווענען דער קאַרטען אין איינען הפּטגען שפּייס מיט זיינען מיט־שפּיעלערן. ער מיינט, מאַן מיסס דיא קאַרטען זאָ אונד זאָ לעגען, דיא אנדערען בעהויפּטען דאס נעראַרט גע־נעהמען, אום אייהן נאָך עהער צו רייצען, וואָרויף אַט־ערען ווייטער אויפשפּאַנג אונד אבערמאַלס נאָך זיינעס מעסטער נייפגען וואַללטע.

„אַ־! מיין פריינד! (דיעס דער וישטען־פערינער) לערנע היער, ווידערשפּיך ערפאַנגען! ווערדע ניכט הייטצע אונד ניכט אונגעדולדיג אים שפּייעל, אויך דאנן ניכט, ווענן דיא רעכט האבען אונד מאַן דיינען ערנסטהאַפטען גרינדען שפּאַס אונד ביטטערקייט עגטגעגענעטצט! ווענן דיא נאָך זאָ רעכט האבען, מוס דיא אים שפּרייס פערלירען, ווענן דיא ניכט קאַלבלוטיג בלייבען. מענשען פאַן זאָלכער לעבענהפּפען אויפגעגוגן ווערדען דער נעוואַלטשאַפט בע־שווערליך. מאַן מוס היער אים אומגאַנגע גלייכמוטה אונד בעוואָרעס זעלבסט־פערלייגנונג האבען, וועלכע ערדען איהר איגענעס שטודיאום. — צו אַללען נעטעפּפען, דיא מאַן היער פיהרען מוס, איזט ניכט אַ דרינגענד אנגעטפּפ־מאַהלען, אַלס קאַלבלוטיגקייט; דאס הייסט: זיך נע צו פערגעפּפען, זיך נע צו איבערוילען, זיך פאַס פערשענדע, ניכט אבער פאַס הערצען אדער פאַס נעפיהלע בעהערשען צו לאַסטען. וואָלכע איפגעגוגט לייטט, וויא דיא פליעדע ערדער מעגט, דעם ווענ ווהל לוגס איזט, דיין פייער בריגגט אונאיפהאַלטלך, צערדעט אונד פערצעהרט, אָהנע צו ווערמען.״

„פערינען דיא דאס דומקען, דעם שפּיס, דעם שפּיעבוכען!״ ריעף אַמערגען ווענטע.

„אַ! הא! (ריעפען דיא לייטט) איינע עהרען־בעלע־דיגונג ווענען אונזערע פערדריטען פיינציאַל דומקען! — נעהרע מיס איהם: דער מוס „נעפאָקטט״ ווערדען!״

„אונד ער איזט דאָך איין שפּיעבוכע!״ ריעף אַ־מערגען וויא איין וויטהענדע.

שאָן וואַרען דומקען לייטט אים בעגרייפפען, דען דא־מערגען דוכבוי־וויכטען, אבער דער וישטען־פערינער נעבאָם רוהיג, אַטטעט דען ווייטהענדען אַמערגען אונד אַנטט־רוהיג פייגט: דוא האַטט וואָהל ווערדע רעכט; אבער מאַן דאַרף ניכט אימטער רעכט האבען; רעכט־האבען־יא דייטע אויף שפּרייס־וויכטיגיא. ווער אימטער ווענען ווענע רעכטע צאַנקט, דער ערוועקט דיא פערמוטהונג נעגען זיך, אימטער אונרעכט צו האבען. עס איזט אַלזאָ נעשיידטער, ווענן מאַן דען אנדערען, דען נעגנער, אין דיעזען אַללד ווטצט. ווענן מאַן איהם דאס פאַרוטערגנדע שפּרייטען אויבערלאַסט, דאַטס יענער אים נאַכטהיילע אונד דוא אים פאַרטהיילע בלייבטס!״ —

(פאַרזעטצונג פאָלגט.)

„דאס איזט אונזער וישטען־פערינער!״ ריעפען דיא איבריגען לישען לאַכענד.

„אַ, מיינ הערער! (זאגט דיזער וישטען־פערינער) רוהיג אונד גייסטעס־גענעגוואַרט בילדען איין זעלטענעס גע־שענק דער הימעלס. נעגענוואַרט דעם נאַטור־בלישקייט ווגד אונשטייטיג דיא הייסס־ע־פאַרדינסטע בייא אללען וויכטיגען אנגעלעגענהייטען, בייא אללען אונטערנעהמונגען אונד נעפאַהרלוכען לאַנען. — שפּעטלען ווייר רוהיג וויישע!״

„אַטערען לוגס זיך פערלייטען, ווייטער צו שפּיע־לען, אונד שאָן נאָך איינגען מינוטען נערעטה ער ווענען דער קאַרטען אין איינען הפּטגען שפּייס מיט זיינען מיט־שפּיעלערן. ער מיינט, מאַן מיסס דיא קאַרטען זאָ אונד זאָ לעגען, דיא אנדערען בעהויפּטען דאס נעראַרט גע־נעהמען, אום אייהן נאָך עהער צו רייצען, וואָרויף אַט־ערען ווייטער אויפשפּאַנג אונד אבערמאַלס נאָך זיינעס מעסטער נייפגען וואַללטע.

„אַ־! מיין פריינד! (ריעף דער וישטען־פערינער) לערנע היער, ווידערשפּיך ערפאַנגען! ווערדע ניכט הייטצע אונד ניכט אונגעדולדיג אים שפּייעל, אויך דאנן ניכט, ווענן דיא רעכט האבען אונד מאַן דיינען ערנסטהאַפטען גרינדען שפּאַס אונד ביטטערקייט גענעגענעטצט! ווענן דיא נאָך זאָ רעכט האבען, מוס דיא אים שפּרייס פערלירען, ווענן דיא ניכט קאַלבלוטיג בלייבען. מענשען פאַן זאָלכער לעבענהפּפען אויפגעגוגן ווערדען דער נעוואַלטשאַפט בע־שווערליך. מאַן מוס היער אים אומגאַנגע גלייכמוטה אונד בעוואָרעס זעלבסט־פערלייגנונג האבען, וועלכע ערדען איהר איגענעס שטודיאום. — צו אַללען נעטעפּפען, דיא מאַן היער פיהרען מוס, איזט ניכט אַ דרינגענד אנגעטפּפ־מאַהלען, אַלס קאַלבלוטיגקייט; דאס הייסט: זיך נע צו פערגעפּפען, זיך נע צו איבערוילען, זיך פאַס פערשענדע, ניכט אבער פאַס הערצען אדער פאַס נעפיהלע בעהערשען צו לאַסטען. וואָלכע איפגעגוגט לייטט, וויא דיא פליעדע ערדער מעגט, דעם ווענ ווהל לוגס איזט, דיין פייער בריגגט אונאיפהאַלטלך, צערדעט אונד פערצעהרט, אָהנע צו ווערמען.״

„פערינען דיא דאס דומקען, דעם שפּיס, דעם שפּיעבוכען!״ ריעף אַמערגען ווענטע.

„אַ! הא! (ריעפען דיא לייטט) איינע עהרען־בעלע־דיגונג ווענען אונזערע פערדריטען פיינציאַל דומקען! — נעהרע מיס איהם: דער מוס „נעפאָקטט״ ווערדען!״

„אונד ער איזט דאָך איין שפּיעבוכע!״ ריעף אַ־מערגען וויא איין וויטהענדע.

שאָן וואַרען דומקען לייטט אים בעגרייפפען, דען דא־מערגען דוכבוי־וויכטען, אבער דער וישטען־פערינער נעבאָם רוהיג, אַטטעט דען ווייטהענדען אַמערגען אונד אַנטט־רוהיג פייגט: דוא האַטט וואָהל ווערדע רעכט; אבער מאַן דאַרף ניכט אימטער רעכט האבען; רעכט־האבען־יא דייטע אויף שפּרייס־וויכטיגיא. ווער אימטער ווענען ווענע רעכטע צאַנקט, דער ערוועקט דיא פערמוטהונג נעגען זיך, אימטער אונרעכט צו האבען. עס איזט אַלזאָ נעשיידטער, ווענן מאַן דען אנדערען, דען נעגנער, אין דיעזען אַללד ווטצט. ווענן מאַן איהם דאס פאַרוטערגנדע שפּרייטען אויבערלאַסט, דאַטס יענער אים נאַכטהיילע אונד דוא אים פאַרטהיילע בלייבטס!״ —

(פאַרזעטצונג פאָלגט.)

איינדרוק דער לייזענשאַפט צוריקדרעגען אונד ווידערשפּיך צו עטוואַנען ווייסען.״

„אַטערען לוגס זיך, דאס דער וישטען־פערינער עס מיט איהם ערנסט מיינט, ער נאַהם איהם דאַהער דיא האנד, דריקט דיא מיט ווערטע אויר אונד זאָגט: „אַ, פריינד! ווערטע דוא אין מיינער לאַנד, זאָ בלישקייט איך דיא ניכט קאַלט־בלישען, אללע מיינע האַפּפנונגען אונד איינזיכטען זינד דאַהין; איך בין פערלאָרען; מיינ לעבען איזט הין, מיין נאָלד איזט הין, אללעס איזט הין!״

„אין זאָלכער לאַנע (זאגט דער וישטען־פערינער) איזט דאס בעסטע מיטטעל, צו לאַכען. יא, פריינד! אין־דיר דיא דייטערקייט דייגע נעטטהיהם, ווענן דיא הייר אין מענשען־לעבען פיהרען וויללסט! לאַסטט דיך ניכט גלייך נערדרעגען מאַן ערדע אונאנגענעהמען מאַראַללע, דיא נעראַטטט אונד אַטטעט מיטט: אללעס אין דער וועלט נעהט אַ־אַיבער; אללעס לאַסט זיך דוך שאַנדאַפּפּיג־קייט איבערוינדען; אללעס לאַסט זיך פערטעסטען אונד פערטטערען, ווענן מאַן דיינע קרעפטע אַנטטעלט אונד דיא אויף אייגען אנדערען נעגנעטטאַנד רייכטט. אַלזאָ: שפּיעלע נור וויטטער מיט, דוא ווייסט דאס פערלאָרענע נעלד שאָן צוריקגעווינגען.״

„אַטערען נייפ נאָך דיינער מאַטט אונד ווכטעלטע דיא פאַרגען, זאָ דאס דיא נעוואַלטשאַפט פאַן דיינעס נע־ווכטע הערטנעפרעלעגען קאָנגטט, וואס אין אירס פאַרגינגט.

„אַטטעט דוך, פריינד! (זאגט דער וישטען־פערינער) האבע דיין נעוויכט אין דיינער נעוואַלט, דאס מאַן ניכטס דאַרוויך נעטטטעבען פערגע; דיעזע לייטט היער קאָנגען בעס־סער נעוויטטער אַלס בוכטטאַבען לעזען; דאס איזט אַטטט איהר איינעגעס שטודיאום. — צו אַללען נעטטעפּפען, דיא מאַן היער פיהרען מוס, איזט ניכט אַ דרינגענד אנגעטפּפ־מאַהלען, אַלס קאַלבלוטיגקייט; דאס הייסט: זיך נע צו פערגעפּפען, זיך נע צו איבערוילען, זיך פאַס פערשענדע, ניכט אבער פאַס הערצען אדער פאַס נעפיהלע בעהערשען צו לאַסטען. וואָלכע איפגעגוגט לייטט, וויא דיא פליעדע ערדער מעגט, דעם ווענ ווהל לוגס איזט, דיין פייער בריגגט אונאיפהאַלטלך, צערדעט אונד פערצעהרט, אָהנע צו ווערמען.״

„פערינען דיא דאס דומקען, דעם שפּיס, דעם שפּיעבוכען!״ ריעף אַמערגען ווענטע.

„אַ! הא! (ריעפען דיא לייטט) איינע עהרען־בעלע־דיגונג ווענען אונזערע פערדריטען פיינציאַל דומקען! — נעהרע מיס איהם: דער מוס „נעפאָקטט״ ווערדען!״

„אונד ער איזט דאָך איין שפּיעבוכע!״ ריעף אַ־מערגען וויא איין וויטהענדע.

שאָן וואַרען דומקען לייטט אים בעגרייפפען, דען דא־מערגען דוכבוי־וויכטען, אבער דער וישטען־פערינער נעבאָם רוהיג, אַטטעט דען ווייטהענדען אַמערגען אונד אַנטט־רוהיג פייגט: דוא האַטט וואָהל ווערדע רעכט; אבער מאַן דאַרף ניכט אימטער רעכט האבען; רעכט־האבען־יא דייטע אויף שפּרייס־וויכטיגיא. ווער אימטער ווענען ווענע רעכטע צאַנקט, דער ערוועקט דיא פערמוטהונג נעגען זיך, אימטער אונרעכט צו האבען. עס איזט אַלזאָ נעשיידטער, ווענן מאַן דען אנדערען, דען נעגנער, אין דיעזען אַללד ווטצט. ווענן מאַן איהם דאס פאַרוטערגנדע שפּרייטען אויבערלאַסט, דאַטס יענער אים נאַכטהיילע אונד דוא אים פאַרטהיילע בלייבטס!״ —

(פאַרזעטצונג פאָלגט.)

דען צו ברינגען, בעציכנעט הערר טשערנאטאָי דיא אָלגלשענדיגע „מאַרשיזירונג" דער יודען, נון, אָב דאס ריכטיג איזט אָדער ניכט—דאַרביבער וואָל-לען ווייר ניכט שטרייטען. ווייר אינטערעסירטיס האבען בלאָס דיא וואהרנעהמונג, דאס דיא אנגריפען דער אנטי-סעמיטען אין אנגאַרן אויך געגען יענע יודען גערכטעט זינד, דיא זיך שאָן לענגסט אָלגלקאָמ-מען „מאַרשיזירט" האבען. יא, ווייר מאַכטען זאָגען, דאס דער האס גענען דיא „מאַרשיזירטען" יודען איין נאָך גראַסערער איזט, ווייל עבען דיעזע עס זינד, דיא אים אלגלעריליא אָמטער, אים דעפּוטירטען, שטעלגען א" ז" ו. זיך בעווערבען! דאָך הערר טשערנאטאָי איזט אין דיעזער בעציעהונג אנדע-רער מיינונג, אינד ווייר מאָגען איהן אין דיעזער מי-נונג אָבגלייך זיא איינע אָלגלשענדיג, אָרדטהוים-ליכע איזט, ניכט שטאָרען. – אלגלין הערר טשער-נאטאָי ריקט איך נאָך מיט אנדערען ראטשלעגען הערים, דיא ווייר ענטשיעדען צוריקוויזען מיססען, ער שייבט נעמליך אונטער אנדערם: „דיא ער-לעדיגונג איזט אָלגלשענדיגע אנאיינונג דער אינגאַרישען נאציאָנאל-שפּאַרכע אלגלין גענינג אנדעם נאָך ביא ווייטעם ניכט, אום דען יודענהאס גענגליך צום שווינדען צו בריינגען, דיא „יודען מיס-סען אייך זאָגטעטיג שרעי-יודען גיעדרייסען, וואָהרוך זיא אָאָן דער בריסטליכען בעגאַלגעריונג געטרעגנגט זינד. פּרייליך! ניכט אלגלעס לייגנט אין דיעזער בעציעהונג אייסשלעסליך אין דער מאַכט דער יודען, זא צום בייספּיעל הענגט יא דיא איינ-פּרהונג דער „מיש-עהען" ניכט אָאָן דען יודען אב; זאָנדערן אָאָן דער געגעריינג אינ' דעם סאָראַמענ-טע, דא דיעזע דיא שאָפּפּאָס איינעס איינגענגע-זעטצעס נאָטהיג איזט. דאָפּיר אלגלא. דאס בזהדער אין אנגאַרן צוישען יודען אינד בריסטען קיינע עהען געשלאָסען ווערדען, קאָننען ניכט דיא יודען פּעראַנטוואָרטליך געמאַכט ווערדען. אלגלין אין אנדערער פּונכט שטעהט זיא אייסשלעסליך אין דער מאַכט דער יודען זיא בעווישען געמעלר צאהלרייכע געבריינגען, דיא אָאָן דער איינגעליכען יודישען רע-ליגיאָן נאָר ניכט געבאָטען זינד. זיא האבען זאָלכע בלאָס אָאָן אידרען אָאָרדנונג ערבייט. נון, איינסט מאָגען דיעזע געבריינגע געפּאַסט האבען, דיישע עראָר זינד זיא ענטשיעדען ניכט מעהר צוגעגעבען, זאָלכע געבריינגע זאָלגלין דיא יודען ענלליך דאָך אבשאָפּפּען, אום זיך דער בריסטליכען בעפאָלקערונג אומער מעהר אונד מעהר נעהע-רען צו מאָגען. ווייר יודען דיעזע געבריינגע ניכט געהער בעציכען; דאָך דיא יודען זעלבסט ווייסען עס יא אם בעסטען צו בעאורטהיילען, ווייל בעי-אלטעטע געבריינגע זיא אבשאָפּפּען מאָגען, אהנע דיעזעלבע דאס ווייגען אידרער רעליגיאָן צו פּערלעט-

צען"? — זא ווייס טשערנאטאָי. אונד דיעזע לעטצ-טערען ראטשלעגע מיססען ווייר אלס רעכט „אונ-געשיקטע" בעציכנען. פּאָר אלגלעס וואָלגלען ווייר אָאָן דען „מיש-עהען" ניכטס-ווייסען, זעלבסט ווענן איין נייגס לאנדעס-נעזעטץ אלגלע געשטאטטע זאָלגלטע, ווייל דיא „מיש-עהען" מיט דער יידישען רעליגיאָן אונפּאַרענבאר זינד. צווייטענס קאָننען דיא וואהרען יודען ניכט אנערקענען, דאס עס ביא איהנען געבריינגע גיבט, דיא אבנעשאָפּפּען ווערדען קאָننטען, אָהנע געגען דיא רעליגיאָן צו פּערשטאָ-סען. ביא אונס גילט דער גרונדזאטץ: „ערער בריינג אין איזראעל גילט אלס רעליגיאָנס-געבאָט!" (מנהג ישראל תורה הוא). אונד דאָנן איזט דיא גאנצע בע-הייפּטונג טשערנאטאָנים איינע דורכאָים אונר-טהימליכע. דורך עטיאָנע אבשאָפּפּונג געווייסער געבריינגע ווירדע דער יודענהאס דורכאָים ניכט שווינדען, ניכט עס יא הייטצוטאָגע זאָגענאָנגטע „מאָדערנע יודען", וועלכע ניכט בלאָס דיא „גע-בריינגע", זאָנדערן דיא „גאנצע יידישע רעליגיאָן" אָאָן זיך געוואָפּפּען האבען, אונר דאָך ווערדען אייך דיעזע אָאָן דען אנטי-סעמיטען מיט דעזעלבען העפּטיגקייט אנגעריפּפּען, ווייא דיא אָרטהאָדאָקסען יודען: דיא אנטי-סעמיטען זאָגען עבען: „אבגלייך דיא מאָדערנען יודען דיא רעליגיאָן פּערלייגנען, זא בלייבען זיא יא דאָך נור י ו د ען!" (אם על פי שחטא, ישראל הוא!) אום אלגלעמיינען מיססען ווייר דאהער הערען טשערנאטאָי פּיר זיינען „גוטען ווילגלען" דאנקבאר זיין, דאָך זיינע „ראטשלעגע" מיססען ווייר ענטשיעדען צוריקוויזען, הערר טשער-נאטאָי קענגט עבען דאס יודענהאס ניכט; א, ער קענגט ניכט איינמאל דיא אנטי-סעמיטען, דא ער זאָגנסט מיט זאָלך אינגעשיקטען ראטשלעגען ניכט אייפּטרעטען ווירדע!

(א ב ע ר ד י א ט י ס א-ע ס ל א ר ע ר ג ע ש י כ ט ע) פּעראָפּפּענטלכט „פּיגענטלעכע" אין ווייער נוממער פּאָס 21-טען דיעזעס נייעדיגונג איינגע יודענפּרעססעריישען אָרטיקעל, אין וועלכעם עס אונטער אנדערם וויא פּאָלגט הייסט: „עס איזט זאָנדערבאר, ווייא שאָרק דיא מאַכט דעס געלדעס איזט. מיט הילפּע איהרער געלד-מעטעל וואָללען נון דיא יודען דאס אונמאָגליכע ערייכען. דיא ווייא ביא טאָפּ-דאָרפּ אייגענגעהענע „פּרעמדע ליכע" פּיר דיא ליכע דער עסטער שאָלמאָשי ער-קלערט ווערדע. בזהדער דאס מאָן אין געוויסען קרייזען נור אין איינע „זעעלען-וואנדערונג" געגליכע: דיא יודען וואָללען אבער עטצט, דאס דיא וועלט איך אין איינע „קאָרפּער-וואנדערונג" גליבע, אונ-דעס זיא מיט גראָסער האַרטנעקיגקייט בעהייפּטען, דאס דיא אייגענגעהענע פּרעמדע ליכע דיא דער

איינעס מעסערס, הועלט עס אין איינעס דינגען האאר אונד זאנסט ווייטער.) זעהען זיא, מיט דיעזעס מעסער קאָننען זיא דיעזעס דינגע האאר ניכט בלאָס נאָך דער קוייע, זאָנ-דערן אויך דער לענגע נאָך עטצווייטשאלטען! — עהען זיא, הער אזזס דאס האאר עטצווייא! פּערזוכט זיא עס!"

ראמיעריען מאכטע דען פּערזוך, טיאָ אבער ניכט דאס האאר, זאָנדערן שניטט זיך אין שטיק פּלייט פּאָס פּינגער אב. —

„האָ! האָ! (ריעף דער שמיעד) אויפּגעריגטע מענשען דייטען קיין וואָללעס מעסער אין דיא האנד נעה-מען; זיא צישטערן זיא; ווייא אויס איי נעס ווידערען קעס-סעל שייעסט דאס בלוט אויס איהרען אדערן! שנעלל אי-נען פּערבאנד! — זא! יעצטט נעהען זיא אינס קאלטע באד, לאססען זיא זיך קאלט דושען, אונד ווענן זיא רוהיג זיין ווערדען, מאכען זיא דאָך פּערזוך אונד פּ ווייד געלינגען, — זעהען זיא, וואס דא אויף מיינער שטירנע אויפּגעשריב-בען שטעהט: „מענש! ערגערע דיך ניכט!" — ווער אויפּ-גערעגנט איזט, זאָלל זיך אין איינע קאלטע וואססער-וואנגע זעטצען אונד ניכטס אנטערנעהמען."

ראמיעריען בעפאָלגטע אבער ניכט דיא וואָרט דעס שמיעדעס, אונדערן בענאב זיך צור שיפּ-שאָאיען, אום מיט דעס נעכסטען דאמפּפּער נאָך נולך צו פאהרען, אונד זיינען באָזען פּאָראאט אויסצופאהרען.

אבער אלס אָב זיך אלגלעס נענען איהן פּערשוואָרען העטטע, לאָנ אויף דעס נאָסען ווייטען מעגע איין ווערד ריכטער נעבעל, זא דאס דער שיפּפּ-קאפּיטען ערקלערטע, דאס שיפּ קאָننע פּאָר וועننגסטענס 24 שטונדען ניכט אב-נעהען! עס בליעב דעס ווייטהענדען ראמיעריען ניכט אנדע-רס איבריג, אלס זיך אין נאָסטהייז צו בעגעבען. — הייר פּערזאמעלטען זיך דעס אבענדס מעהרערע קאָרטען-שפּיעלער, אונטער וועלכען אויך איינע פּאָן דען לייטען דומקופּס וואָרען. —

ראמיעריען וואָרדע נון פּערלאָקט, אן דעס קאָרטען-שפּיעלע טהיילנעהמען; דא ער אבער נאָך אימער אייפּ-גערעגט וואר, פּעלאָר ער איינע סומע נאָך דער אנדערן.

„אונד דאָך לוייטע אין פּערפּלוכטע שפּיעלע! (אונטע איינער פּאָן דען לייטען דומקופּס) „אונגלוק אים שפּיעלע, גלוק אין דער לייבע!"

וויא איין ווייטהענדער שפּאנד ראמיעריען אויף, צאָג דאס מעסער אונד וואָללטע דען, דער זיך איבער איהן לוסטיג מאכטע, נערדרישטעכען.

דא ענייפּפּ איין אלטליכער מאנן דיא ביידען הענ-דע דעס ראמיעריען אונד אונטע מיט וואָרטען, נעלאסטענער שטימע: „נערדרישטען, מיין יונגע! דוא בריינגסט, ביזט אויפּברויזענד, ביזט קיין עכטער אמעריקאנער. מענש! אר-נערע דיך ניכט!"

„אבער מאן ווייטע מיך! צום מיינען שאדען נאָך דיעזען שאָפּפּען!" ריעף ראמיעריען.

„מהוט ניכטס, פּיינד! (אונטע יענער וואהרע מאנן) ווענן דוא אין אמעריקא פּאָרטקאָמען ווילגלסט, מוסט דוא דיא בענייפּפּען „אנכניבענקייט אונד דולדונג" נעבען לערנען, לערנע דיך, צור רעכטען צייט פּערלייגנען אונד דיינע ליידענשאפּ-טען בעהערשען. וואנט איבער דיך זעלבסט, האבע אין גלייכגעוויכטטע נעמיטה אונד ווייטע פּאָר דער וועלט עהרע הייטערקייט!"

עסטער שאָלמאָשי זייא! דיא ווערדען דרינגען פּאָר אלגלעס דאייך, דאס עגנע פּראָטאָקאָלגלע, דיא אי-בער דען בעפּינד דער פּרעמדען לייבע אייפּגע-נאָممען וואָרדען, פּאָן פּאָכלייטען איבערפּרייפּ ווערדען מאָגען. זיא ווייטען דעזעס, אבגלייך דער ווייצע-שטאאטסאנוואלט דר' סעקעלי ביא אבפּאס-סונג דיעזער פּראָטאָקאָלגלע מיטגעווירקט האט. נון, דען כנאבען מאריין שארף האבען דיא ווערדען לעגנסט פּיר „פּעررקוט" ערקלערט, ווייל ער גענען זיא בע-לאסטענד אויסזאגטע. — וואָללען זיא פּיעלליכט אייך דען דר' סעקעלי, ווייל אן אן דעס ערווערטנען פּרא-טאָקאָלגלען מיטגעאַרבייטעט, עבענפּאָלגלס אלס „פּעررקוט" ערקלערען? דיא „יידישע קאנצלייא" (אָב דיא קאָننגרעס- אָדער דיא אָרטהאָדאָקסע קאנצלייא? — דאס ווייד אים „פּיגענטלעכע" ניכט גענייער אנגעגעבען) האט גראָסע געלד-אָפּפּער גע-בראַכט, אים פּיר איינע אונגערעכטע זאכע פּערד-דאהין, דאס דיא פּראָטאָקאָלגלע איבער דען בעפּינד דער טיסאָ-דאָרפּ לייבע איינער איבערפּייפּיגע אינ-טערצאָגען ווערדע; זא דאס צו דיעזעס צייטקע דיא בערהמטעסטען אָרצטע אים פּעסט, ווען אונד בערלין איינגעלאדען, ווענלבע זיא אלגלע „פּיהסט-לער" בעלאָגגען ווילגלע. דוהר אינע אלגלע איבער-פּיפּונג דער פּרעוהרטען פּראָטאָקאָלגלע וואָללען דיא ווערדען בעווייזען, דאס דיא אייפּגעפּינדיגע לייבע דיא דער עסטער ווייטע, אבגלייך דיא אלטע שאָלי-מאָשי אין דער-זעלבען ניכט איהרע מאכטער ער-קאנגט! מאן זעהט אלגלע, דאס דער שווינדעל מיט דער פּרעמדען לייבע ווייטעם דער יודען מיט אייפּער פּאָרטגעזעטצע ווערד, אום דיא יעלט איבער דען וואהרען וואכפּערהאלט צו ווייטען. — אין גר-עדיהאזא לאסט מאן זיך אונדעס פּאָן אלגלען דיע-זען שלייען קונסטען ניכט איהרע פּיהרען. — אין גיעדיהאזער טעלעגראַמם פּאָס 20-טען דיעזעס מעל-דעט נעמליך: דער אבערגעשאָפּ האט געסטערן עס אבשלוסס דער קאָנסטאָס-קאָנגרעגאציאָן אין נראָסעס פּעסטמאהל געגעבען, אן וועלכעם דיא געאכטעטען מענגער דעס סאבאלטשער קאָ-מיטאטעס אונד דער שטאדט גיעדיהאזא טהייל-ענאָممען. דא עדהאב זיך אין מיטגליעד דעס פּערוואלטונגס-אויסשוסעס, נעמליך הערר לודוויג מעזאשי אונד וועלכע אינען לעגגערען טיינקשפּיר אביבר דען אונטערזוכונגס-רישטער באריי. דער רעדנער זאגטע אונטער אנדערם: „אך בעגריפּפּ אים נאָممען דער אינבעשטעכליכען אָפּפּענטליכען מיינונג דען כאראכטער-פּעסטען אונד אייפּריגען יענגעדליכען אונטערזוכונגס-ריכטער באריי! ווייר מוסטען אויהר אנדערען, דאס ער אינטשטשען דיעזער פּערדרעבטען וועלט אין דעם בעקאָننטען ווערע-

פּאָלליעטאָן.

דאס גאָלד-לאנד.

(11-טע פּאָרטזעטצונג.)

„צום טייפּעל! דא האבע איך נאָך פּערגעסען, דעם דיינער עשוואס צו זאָגען! (ריעף דומקין, אונד זאָגט דאנן נעשעפּטט אויפּגעגעבען צו ראמיעריען:) פּערלאָסען וויא מיך יעטצט, איך האבע פּיעל צו טהון! אונד שאָפ דען ראמיעריען דאנן זאָגט צור מהיר הונדס אונד שפּערעטע איהם דיעזע פּאָר דער נאוט אב.

וויא איינער דער מיט הייסע וואססער אבגעגאָסען ווירד, ענטפּערנעט זיך ראמיעריען פּאָן דומקינס וועכפּעל-ششוכע, זיין בלוט ווידעטע; ער שיטטע פּאָר וואוטה, נעבערדעטע זיך אויף דער נאסטע וויא אין ראוגנדער. זא דאס איהן אללע לייטע אנשאָרריען.

אין זיינער אויסערגעדענטליכען אויפּגעגנונג לייף ראמיעריען צום מעסערס-שמיעד. אום זיך דא אין פּיינעס שאָפּפּס מעסער צו קויפּען. אין זייגער שרעקליכען וואוטה, אום פּערשטעהער לייבע אונד אייפּערזוכט, ראנטע ראָ-מיעריען דאָראן, זיך שנעלל מיטטעלס שיפּ נאָך דעם אָרט נ ו ל ך צו בעגעבען אונד דאָרט דען נבריאל ראנטע זיי-נער בייס דבורה נערערצוטטעכען.

„איך ביטטע אום דאס שערפּסטע מעסער, דאס וויא האבען!" מיט דיעזעס ווך טראט ראמיעריען צום מעסערס-שמיעד אין.

„„איך האבע נאָר קיינע שטומפּפּען מעסער (ראנטע דער שמיעד), איך ווייס, וואס פּיר מעסער דיא אריפּגעריגע. סטו אפּעריקאנער בריוקען. (הייר נייפּפּ דער שמיעד נאָך

עס איבריג, אלס זיך אין נאסטהייז צו בעגעבען. — הייר פּערזאמעלטען זיך דעס אבענדס מעהרערע קאָרטען-שפּיעלער, אונטער וועלכען אויך איינע פּאָן דען לייטען דומקופּס וואָרען. —

ראמיעריען וואָרדע נון פּערלאָקט, אן דעס קאָרטען-שפּיעלע טהיילנעהמען; דא ער אבער נאָך אימער אייפּ-גערעגנט וואר, פּעלאָר ער איינע סומע נאָך דער אנדערן.

„אונד דאָך לוייטע אין פּערפּלוכטע שפּיעלע! (אונטע איינער פּאָן דען לייטען דומקופּס) „אונגלוק אים שפּיעלע, גלוק אין דער לייבע!"

וויא איין ווייטהענדער שפּאנד ראמיעריען אויף, צאָג דאס מעסער אונד וואָללטע דען, דער זיך איבער איהן לוסטיג מאכטע, נערדרישטעכען.

דא ענייפּפּ איין אלטליכער מאנן דיא בייدען הענ-דע דעס ראמיעריען אונד אונטע מיט וואָרטען, נעלאסטענער שטימע: „נערדרישטען, מיין יונגע! דוא בריינגסט, ביזט אויפּברויזענד, ביזט קיין עכטער אמעריקאנער. מענש! אר-נערע דיך ניכט!"

„„אבער מאן ווייטע מיך! צום מיינען שאדען נאָך דיעזען שאָפּפּען!" ריעף ראמיעריען.

„מהוט ניכטס, פּיינד! (ראנטע יענער וואהרע מאנן) ווענן דוא אין אמעריקא פּאָרטקאָمען ווילגלסט, מוסט דוא דיא בענייפּפּען „אנכניבענקייט אונד דולדונג" נעבען לערנען, לערנע דיך, צור רעכטען צייט פּערלייגנען אונד דיינע ליידענשאפּ-טען בעהערשען. וואנט איבער דיך זעלבסט, האבע אין גלייכגעוויכטטע נעמיטה אונד ווייטע פּאָר דער וועלט עהרע הייטערקייט!"